

POSTANOWIENIE

29 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 29 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M.K.

przeciwko I.J.

o uznanie czynności za bezskuteczną,

na skutek skargi kasacyjnej M.K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 27 stycznia 2023 r., I ACa 897/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powodowi odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego. A.W.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest

sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powód powołał się na nieważność postępowania w konsekwencji tego, „że sąd II instancji orzekł w sprawie w składzie 1 sędziego w związku z przepisami art. 15zzzsl ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.), a w uchwale składu siedmiu sędziów 26 kwietnia 2023 r., III CZP 6/22 Sąd Najwyższy stwierdził, iż rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd II instancji w takiej sytuacji prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), skład sądu orzekającego był bowiem sprzeczny z przepisami prawa. Uchwale nadana została moc zasady prawnej. W związku z powyższym, na podstawie art. 87 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1904) uchwała ta wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, w tym także pełny skład Sądu Najwyższego.

Nieważność postępowania – według powoda – jest też konsekwencją naruszenia art. 214 § 1 k.p.c., które doprowadziło do pominięcia istotnych dla sprawy dowodów i wydania rozstrzygnięcia sprzecznego z prawem, powód został bowiem pozbawiony możliwości reprezentacji przez pełnomocnika w związku ze znaną sądowi przeszkodą (długotrwałe zwolnienie lekarskie), której nie można było przewyciężyć, a którą pełnomocnik wykazał przed Sądem I instancji (art. 379 pkt. 5 k.p.c.).

W zakresie nieważności postępowania należało dojść do wniosku, że brak podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na podniesioną argumentację, wywodzoną z art. 367 § 3 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych

chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych i uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej – z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22. Ustalony w tej uchwale sposób wykładni powołanych przez skarżącą przepisów ma zastosowanie do orzeczeń wydanych w postępowaniu apelacyjnym od jej wydania, natomiast orzeczenie w niniejszej sprawie zapadło przed Sądem drugiej instancji 27 stycznia 2023 r. i z tego względu rozważania prawne zaprezentowane w uchwale nie odnoszą się do niniejszej sprawy.

Niezależnie od tego, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania tylko wtedy, gdy doszło do całkowitego pozbawienia jej możliwości obrony swych praw, a więc gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia, a nie tylko utrudnia lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lipca 2013 r., II CZ 19/13), to w świetle ustalonego orzecznictwa Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, nie może w ramach bezpośredniej kontroli kasacyjnej, badać nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Uchybienia powodujące nieważność postępowania pierwszoinstancyjnego mogłyby stanowić przedmiot badania Sądu Najwyższego jedynie pośrednio i o tyle, o ile skarżąca zarzuciłaby sądowi drugiej instancji – w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. – naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2012 r., V CSK 255/11).

Powód powołał się też na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wynikającą z naruszenia art. 527 § 1 i 2 k.c. przez pominięcie, że do oceny fraudacyjnego charakteru czynności istotna jest zarówno chwila dokonania czynności, jak i chwila orzekania (z uwagi na konstrukcję art. 533 k.c. *in fine*), a w związku z tym Sąd Apelacyjny nie mógł pominąć dowodów złożonych przez powoda wraz z apelacją w celu ustalenia przesłanek zastosowania powołanych przepisów. Skarżący stwierdził także, że oczywistym naruszeniem prawa materialnego było niezastosowanie w sprawie art. 528 k.c., który wyłącza konieczność wykazania przez powoda w sprawie ze skargi pauliańskiej przesłanki złej wiary osoby trzeciej, która na mocy czynności prawnej uzyskała od dłużnika korzyść bezpłatnie. Zdaniem powoda, skoro art. 205¹² § 2 k.p.c. uprawnia stronę do przytaczania twierdzeń i dowodów na uzasadnienie jej wniosków aż do zamknięcia rozprawy, a stan niewypłacalności dłużnika to stan względny i zrelatywizowany wobec

określonego wierzyciela, istniejący na dzień orzekania w sprawie i stanowiący przedmiot dowodu mający istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, to w myśl art. 381 i art. 382 k.p.c. Sąd Apelacyjny naruszył przepisy postępowania, które miały wpływ na treść orzeczenia, gdyż w toku postępowania apelacyjnego zobligowany był do dokonania własnych ustaleń odnośnie do przesłanek zastosowania w sprawie art. 527 k.c., na podstawie dowodów przedłożonych przez powoda.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Szczególna podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga samodzielnego czyli odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania.

Takiej wadliwości zaskarżonego orzeczenia powód nie wykazał w motywach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zasadnie wprowadzie powód twierdzi, że o wyniku postępowania ze skargi pauliańskiej decyduje stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy przed sądem drugiej instancji, lecz jeśli wnioski dowodowe strony zgłaszane w postępowaniu apelacyjnym zmierzają do wykazania okoliczności istniejących już wtedy, gdy toczyło się postępowanie przed sądem pierwszej instancji, to art. 381 k.p.c. upoważnia do ich oddalenia. W niniejszej sprawie istotniejsze jest jednak to, że żądanie w brzmieniu zgłoszonym przez powoda zmierzało nie do tego, by – w granicach wyznaczonych skutkami działań fraudacyjnych dłużnika prowadzących do uniemożliwienia powodowi zaspokojenia jego wierzytelności ostatecznie w kwocie 51.957,37 zł –

mógł zaspokoić się z całego majątku pozwanej jako osoby trzeciej, lecz do stworzenia mu warunków do zaspokojenia się wyłącznie z nieruchomości będącej przedmiotem czynności fraudacyjnej. Wyrok wydany przeciwko pozwanej nie mógłby jednak posłużyć zaspokojeniu powoda z nieruchomości wymienionej w żądaniu pozwu, skoro z ustaleń wynika, że pozwana nie jest już jej właścicielem.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r. poz. 1964), orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

[a.ł]